

samenstelling van het bestuur forceerde: van de 30 leden zouden voortaan 21 arbeider zijn. Een resolutie in die geest werd binnenskamers door een commissie voorbereid in samenwerking met de vertegenwoordiger van Moskou, ditmaal de secretaris van de *Kommunistische Partei Deutschlands* in het Ruhrgebied; voorstellen tot wijziging werden evenmin toegestaan als discussie; het partijcongres had slechts te aanvaarden, en deed zulks. Paul de Groot, een een-en-dertigjarige diamantbewerker uit Amsterdam, sinds lang actief in de CPH, werd bij die gelegenheid tot bestuurslid gekozen en kreeg ook een, overigens zeer matig bezoldigde, plaats in het invloedrijke partij-secretariaat. Daags daarna ging hij bij zijn baas ontslag nemen. 'Zijn gezicht', verhaalde hij ruim vijf-en-dertig jaar later, 'herinner ik mij niet meer, maar wel zijn woorden: 'Fris, gezond en toch mesjogge!''¹

Conspiratief was de CPH in een groot deel van haar actie, vooral voorzover die zich richtte op het 'van binnen uit' veroveren van de vakbeweging. In de afdeling Amsterdam, steeds de grootste in den lande, begon men daartoe in 1926 de leden te organiseren in geheime bedrijfskernen die in hun correspondentie namen alleen met letters en cijfers mochten aanduiden. 'Ge weet waarom dit moet', heette het in een circulaire van de secretaris:

'De patroon mag niet weten wie de kernen vormen en spionnen mogen uit de correspondentie der kernen niet wijs worden. De kernen werken dus illegaal. Gij moet trachten, een kring van sympathiserenden te vormen in het bedrijf. Verzamel adressen van arbeiders waarvan ge vermoedt dat ze *De Tribune* willen lezen of lid van de partij willen worden. Zendt die adressen aan ons en wij nemen maatregelen om die arbeiders in de partij te krijgen. Zijn ze lid gemaakt, dan worden ze bij de kernen ingedeeld. Dus, makkers, we rekenen er op dat ge in deze laat zien dat het ook U ernst is met de strijd tegen het kapitalisme.'²

De strijd tegen het kapitalisme – dat doel heiligde de middelen. Lenin had de weg gewezen: een hecht-georganiseerde communistische partij kon, gebruik makend van de zwakheid van haar tegenstanders, de staatsmacht veroveren. Zo was het in de Sowjet-Unie gegaan. Veel kennis van de ontwikkelingen daar had overigens de gemiddelde communist niet; terwijl sommigen, geschokt door de vervolging van andersdenkenden, met de partij braken (onder hen in 1927 de dichteres Henriëtte Roland Holst, die in een brief aan het bestuur van de CPH het roeyement van Trotzki aangeduid had als 'de overwinning van de domperij, en de gewelddadige onderdrukking der vrijheid van meningsuiting, niet enkel in de Russische partij, maar

¹ P. de Groot: *De dertiger jaren 1930-1935. Herinneringen en overdenkingen* (1965), p. 67. ² Circulaire van P. Bergsma, aangehaald in CI: *Overzicht 1926*, no. 2, p. 7-8.